

Työn sanoissa on kyse työelämää tulkitsevasta sanakirjasta. Esipuheeseen tekijät perustelevat kirjaansa muun muassa sillä, että työn ja talouden alueella käytetyt sanat ovat merkitysten piilopaikkoja. Esimerkiksi työpaikkailmoituksissa yksitoikkoiset ja tylsät työt kuvataan monesti vapaiksi ja haasteellisiksi. Teoksessaan työelämän moniosaajat Tuomas Nevanlinna ja Jukka Relander kommentoivat, tulkitsevat, keskustelevat ja erittelevät työn sanoja. Kirjassa kysytään, miksi tai miten asia on juuri niin kuin se on.

Työn sanat on sanakirja arabialaisten oppineiden tyyliin. Tekijät esittävät välistä kovinkin poleemisia tulkintoja työtä ja taloutta koskevista käsitteistä. Sanakirjassa on lyhyitä esseitä kaikkiaan 68 yksittäisestä sanasta tai ilmiöstä. Ensimmäinen sana on arvo ja viimeinen visio. Keskeisiä käytettyjä lähteitä ovat Kaisa Häkkisen Nykysuomen etymologinen sanakirja, Jussi Vähämäen Kuhnurien kerho, Richard Sennettin Työn uusi järjestys sekä Kati Rantalan ja Pekka Sulkusen toimittama Projektityhteiskunnan kääntöpuolia.

Työn sanat ei ole mikään perinteinen sanakirja. Siksi siitä ei voi kirjoittaa perinteistä kirjarviotakaan. Nostan seuraavassa esiin eräitä huomioita esitellyistä ja puuttuvista työn sanoista.

Arvon käsitettä tekijät lähestyvät moraalिन näkökulmasta. He toteavat, että alun perin arvo on liittynyt talouteen, mutta keskiössä ovat moraalिन kysymykset. Tässä kohtaa yhteiskuntatieteitä opiskellutta lukijaa kummastuttaa se, että sanallakaan ei viitata sosiaalisiin arvoihin ja niistä käytävään keskusteluun. Toinen kummallisuus on siinä, että Marxin arvoteoriaa ei edes mainita. Marx toki mainitaan,

SANOJA TYÖSTÄ

*Tuomas Nevanlinna & Jukka Relander:
Työn sanat.
Helsinki, Teos 2006. 198 s.*

mutta täysin triviaalissa yhteydessä. Marxin työarvonteoria erittelee edelleen oivaltavalla tavalla kapitalistista tavarataloutta. Mainitakoon, että kapitalismin käsite ei mahtunut ihmeteltävien työn sanojen joukkoon.

Hakusanojen joukosta löytyy henkilöstö. Sanaa ei kuitenkaan määritellä millään tavalla. Sen sijaan tekijät leikittelevät hantin kielen henki sanan kantasanaalla, joka viittaa tuleen. Tällainen leikittely on toki sallittua, mutta henkilöstöstä ei pitäisi puhua yksikössä. Esimerkiksi Nokialla henkilöstö on osittunut moneksi. Suurissa organisaatioissa eri henkilöryhmien asemat ja kiirastulet vaihtelevat hyvin merkittävällä tavalla.

Informaatioyhteiskunta on sanakirjan mukaan pikemminkin projekti- ja kokousyhteiskunta, koska nykyisin kaikki tekevät projekteja ja istuvat kokouksissa. Tässä ilmenee kirjan kirjoittajien intellektuaalinen kapea-alaisuus. Heidän analyysistään puuttuu kokonaan tieto, tekniikka ja niiden uudenlainen yhteiskunnallinen käyttö. Samalla tapa, jolla informaatioyhteiskuntaa käsitellään, tuo esiin mainiolla tavalla (helsinkiäisten) älykköjen harhaa, jonka mukaan koko Suomi kokousta projekteissa.

Kongressia käsitellään pilke silmäkulmassa. Sana on alun perin latinaa (com + gressus) ja tarkoittaa yhdessä kävelemistä, yhteen tulemistä. 1500-luvulla se sai riitaisaa kohtaamista kuvaavan merkityksen ja oli myös kiertoilmaus sukupuoliyhteydestä. Tästä kaikesta siis seuraa, että kongressi on virallinen tapaaminen, jota kannattelee toive sukupuoliyhteydestä, mutta jossa loppujen lopuksi vain riidellään.

Uudesta taloudesta esitetään varsin omaperäinen kan-ta. Sen mukaan uusi talous pelkistyy markkinoinniksi. Markkinointi kuitenkin sinällään ei ole kovin uutta. Yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa uudella taloudella on totuttu viittaamaan sellaiseen taloudelliseen toimintaan, jossa tiedolla sekä informaatio- ja kommunikaatioteknologialla on keskeinen sija. Toki sitäkin markkinoidaan, mutta uudessa taloudessa tehdään myös muuta.

Kokonaisuudessaan kirjassa lähdetään liikkeelle ajatuksesta, että on siirrytty vanhan työn yhteiskunnasta uuden työn yhteiskuntaan. Niissä puhutaan eri kieltä, ja siksi on paikallaan tulkkinä toimiva sanakirja. Olennaista on siis uusi työ. Tosin uusi työ jää tekijöiltä määrittelemättä. Rivien välistä voi kuitenkin lukea, että kyse on kokouksista ja projekteista markkinoinnin maailmassa, missä tärkeällä sijalla on työn organisointi. Toisaalla kirjassa uutta työtä kuvataan käsitteelliseksi työksi immateriaalisessa maailmassa. Täsmällisemmin asiaa ei voisi ilmaista.

Kirjan artikkelit ovat hyvin epätasaisia, joissakin on hyvin kiinnostavaa ja oivaltavaa ajan ilmiöiden pohdintaa. Toiset ovat suorastaan huolimattomasti laadittuja, ja kolmannet ovat lähinnä

vitsejä. Itse asiassa tekijöiden ote kirpoaa jossakin m-kirjaimen kohdalla. Sinne asti on jaksettu yrittää, sen jälkeen kerrotaan pääasiassa hauskoja tarinoita. Poikkeuksen tekee taloutta koskeva essee, joka on huolella kirjoitettu ja informatiivinen. Kirjoittajat pohtivat siinä paitsi talouden, myös politiikan kehitystä antiikista moderniin aikaan.

Jostakin syystä tekijät eivät pohdi lainkaan kahta keskeistä työn sanaa: valtaa ja työnjakoa. Valta ei ole kadonnut mihinkään sen paremmin uudesta taloudesta kuin uudesta työstäkään. Pikemminkin se on läsnä aiempaa vahvemmin. Työnjako on yksi keskeisiä taloudellisen toiminnan elementtejä. Lisäksi valta lienee vanhin yhteiskunnallisen työnjaon muoto.

Monista ristiriitaisuuksistaan huolimatta työn sanat on tärkeä kirja. Kirja paljastaa osaltaan nykyisen taloudellisen keskustelun latteuksia, se herättää tärkeitä kysymyksiä ja tuo myös hymyn suupieleen. Se on yhteiskuntakriittinen puheenvuoro ajassa, jossa yhteiskuntakritiikki on melkein pä kiellettyjen sanojen listalla. Samalla tekijät myös pitävät minkä prologissa lupaavat, spekulaatiota piisaa.

Harri Melin